

Kāri kaiako 1

Hei aratohu mō te whakamahi i ēnei kāri

Kua waihangahia mai ēnei rauemi ki te taunaki i te takatūtanga o te whakaako i te hītori mā Te Takanga o Te Wā, te marau hou, te whenu hou o Tikanga ā-Iwi. Nau mai, kia tūhura tahi atu tātou!

Hei tā ngā ihirangi o ēnei kāri he whakapuaki kupu akiaki, he hora tohutohu āwhina e toko ai i ngā huatau o te kaiako. Me noho tuwhera tonu te marau kia taea ai ngā kōrero o mua maha te whakaako. Kei ia whānau/hapū/iwi/hapori āna anō kōrero, ā, me whai wāhi atu ngā tirohanga whānui. Ko ngā kaupapa kua tautohua, kua whakatauiratia atu hei ārahi noa i te kaiako.

Te pakirehua

Ko te Pakirehua Pāpori tētahi huarahi ako e tūhuratia ai ngā kōrero, ngā ariā me ngā whakaaro hoki. Mā tēnei e āwhina ai ngā ākongā ki te kohikohi kōrero, ki te hoahoa uara me te whakaū mōhiotanga. Kua tīpakohia te pakirehua pāpori hei anga i runga i tōna hāngai ki te wetewete me te arohaehae i ngā tukanga o te ako.

He kupu akiaki

Ehara i te mea he hou tēnei mea te whakaako kōrero nehe ki roto i ō tātou kura. Ko te kōrero tuku iho tētahi o ngā tino matū o te tuakiri Māori. Kua kore i tua atu i tēnā hei taki i ā tātou whakaakoranga. Ki te uia ake te pātai me tīmata ki hea, ā kāti, me tīmata ki te wāhi noho anō o tōu nā kura. Mā te āta whakaū i te ako i ngā kōrero o te whaitua e mārama ai te ākongā ki te ao e noho nei ia me ngā tini pāhekohekotanga ōna ki ngā kōrero a te iwi, nō rātou te mana o te whenua.

Kāri kaiako 2

Tikanga ā-Iwi

Ko te Tikanga ā-Iwi te kāinga noho o Te Takanga o Te Wā. He nui tonu ngā pāhekohekotanga o ngā whenu o Tikanga ā-Iwi, ā, ko aua whenu rā kei te whāia kia tupu ngā mōhiohiohanga o te tamaiti, kia mātau ia ki ngā tikanga ā-iwi, kia whanake hoki te nui o te pūkenga ā pakeke noa, pakeke noa.

Ehara i te mea me noho motuhake atu i konā, kāore. E whai pānga ana te ako i te hītori ki ngā wāhanga ako katoa o Te Marautanga o Aotearoa. Mā te whakakaupapa i te kōrero nehe i ngā wāhanga whānui o te marautanga e ū ai te ako, e kitea mārikahia ai te pai o te hītori hei kaupapa ako. Ahakoa e whakahau ana ko te Tikanga ā-Iwi hei kāinga noho mō te kōrero nehe, tūhuratia hoki te kōrero nehe i roto i ngā wāhanga ako o Hangarau, Ngā Reo, Ngā Toi, Hauora, Pāngarau me te Pūtaiao anō hoki.

Te whenu hou

I te waihanga mai o te marau hou, ka roa te wānanga i ngā tini huarahi ka taea. I te mutunga iho i tino hiahia kia rangatira ai te wāhi ki a ia i runga i tana tino hiranga, ā, i hiahia hoki kia māmā te whāwhā atu, te whakawhenumi atu ki ngā mahi e mahia kētia e koutou, e te kaiako. Ko te hua i puta, ko te whenu hou e kīia nei ko Te Takanga o Te Wā.

Ngā pae ako

E taea noatia ana e te tamaiti ngā kōrero nehe te ako mai i tana urutanga atu ki te kura tae rawa atu ki tana taiohitanga, ā, haere ake nei. Ki te tīmata te whakatō i ngā akoranga i te tamaiti e nohinohi tonu ana ka noho Māori atu ai te kōrero nehe ki a ia.

Mā te ako i te kōrero nehe ka mātau te tangata ki a ia anō, ka whānui hoki tana titiro ki te ao me āna nekenekehanga huhua.

Kāri kaiako 3

Mātauranga Māori

Ko te mātauranga Māori hei tūāpapa o ngā whakaakoranga katoa, ko ā tātou kōrero tuku iho, e ai ki a tāua te Māori, hei anga whakaako. Kei tēnā, kei tēnā ōna anō whakamahukitanga mō te mātauranga Māori. Me titiro tonu ki te whānuitanga o tēnei mea te ako i te kōrero nehe i ngā horopaki huhua - kākano rau mai, ahurea kē mai, engari pea ko te rerekētanga me titiro, ko te painga atu mēnā ka ako mā ngā tirohanga Māori.

Marau ā-kura

Kei te kura tōna ake mana mō te kawē i te marau ā-kura, ko ēnei tohutohu, matapaki rānei hei āwhina, hei tautoko i te kawē i ia marau ā-kura. Ko tētahi o ngā āhuetanga ātaahua rirerire o te marau ā-kura ko te nui o te whai wāhi o ngā kōrero a te iwi, te hapū, te hāpori, me ngā reo o te whānau o te kura. Ko ngā kupu akiaki ki a koutou, kia whakahāngaihia ngā akoranga kōrero nehe nei ki ā koutou marau ā-kura. Wānangahia ngā kaupapa e kaingākau ana ki a koutou, ka tīmata ai i reira.

Pūkenga matua - he aha ngā kaupapa kia kua rawa e riro ki rāhaki?

Tēnā, i a koutou ka waihangā i ngā ihirangi o tā koutou marau, āta whakaarohia ngā pūkenga matua me mau i te ākongā.

He aha te tino matū o te whakaako i te kōrero nehe? He aha ngā tini hua o te ako hītori, o te ako i ā tātou kōrero tuku iho ka riro i ngā ākongā?

Kāri kaiako 4

Ngā tirohanga matua

Tirohanga whānui

E rima katoa ngā tirohanga matua o Te Takanga o Te Wā. Kua oti i tēnei rauemi tautoko ētahi whakaaro te hora mō ngā tirohanga, ko tā koutou he whakawhānui atu, he whakahāngai atu ki ō koutou nā hiahia. Kāore e kore ko ēnei tirohanga matua ka noho pakitara ā-whare ki roto i ngā kura katoa, nā reira he māmā tonu te whakahāngai ki ngā tirohanga matua mō ngā hītori o Aotearoa.

He whakamahukitanga:

Kei tēnā, kei tēnā ōna anō whakaaro, āna anō whakamāramatanga mō ngā kupu me ngā tirohanga matua e whai iho nei. Hei tā koutou he matapaki, he wānanga i te tino ngako o ngā tirohanga matua kia tika ai ki a koutou te whakamahuki. Kua oti tētahi whakamārama te tuhi, heoi anō tā koutou he tautohu i te whakamahukitanga e tika ana mā koutou ko te whānau o tō kura.

Kaitiakitanga

Ko te kaitiakitanga e hono ana ki te mana whenua, ki te mana moana, ki te mana tangata.

Tūrangawaewae

Ko Papatūānuku te ūkaipō e ora ai te tangata. He oranga ngākau, he oranga wairua kei tēnei ariā, kei te Tūrangawaewae.

Mana Motuhake

He mea tuku iho te Mana Motuhake ki tēnā whakaturanga, ki tēnā whakaturanga

Whakapapa

Ko te ira tangata, he hononga o te tangata e kawea ana ki te ihomatuatanga o tēnā, o tēnā.

Whanaungatanga

Ko te tātai here ki roto i ngā hononga - tangata ki te tangata, tangata ki te taiao, ki ngā atua aha atu, aha atu.